

Позитивна самооцінка – основа життєвого успіху дитини»

Міні-лекція для батьків

Позитивна самооцінка — основа життєвого успіху дитини самооцінка, оцінка своїх можливостей і перспектив спочатку складається на основі оцінок і ставлення батьків. Надалі дитина, сама того не усвідомлюючи, діє відповідно до батьківських прогнозів. Наприклад, твердження батька: «З тебе нічого путнього не вийде!» може запрограмувати дитину на поразку в житті. Висока самооцінка сприяє особистісному зростанню, самоствердженню дитини. Занижена або завищена заважає розкриттю індивідуальності, сприяє формуванню комплексів (неповноцінності, переваги).

У сім'ях, в яких позитивно оцінюють особистість дитини, виявляють віру в її можливості, звертають увагу на досягнення, не перебільшуючи їх при цьому, поважають її думку, надають підтримку, у неї формується висока самооцінка. Рівень домагань такої дитини, те, на що вона претендує в житті, те, чого прагне досягнути, відповідає її можливостям. У майбутньому вона зможе ставити перед собою конкретні завдання і виконувати їх.

Дитина із заниженою самооцінкою зростає в сім'ї, де байдужі до неї, втручаються в її життя тоді, коли виникають проблеми, зокрема з успішністю, а зазвичай мало цікавляться заняттями і переживаннями своєї дитини. Негативно відгукуючись про дитину, акцентуючи увагу на її помилках і поразках, порівнюючи з іншими, успішними дітьми, батьки формують негативне самосприяття. Дитина з низькою самооцінкою не претендує на багато що в житті – ні в теперішньому часі, ні в майбутньому, не ставить перед собою високої мети, оскільки не впевнена, що зможе її досягнути, постійно сумнівається у своїх можливостях, які в реальності вищі ніж вона передбачає. Вірджинія Сатир, відомий сімейний психолог; стверджувала, що всі болі людини, її проблеми і навіть злочини - все це результат низької самооцінки, яку люди не змогли ні усвідомити, ні змінити.

Завищена самооцінка формується тоді, коли дитину виховують за принципом кумира сім'ї, постійно похваляють її, вважають винятковою, чекають від неї високих результатів, орієнтують на першість в

усьому. Виростаючи, така дитина багато чекає від життя: популярності, матеріального достатку. Однак не вміє співвідносити свої можливості з вимогами ситуацій. Розраховано тільки на успіх, вона переживає невдчі як життєву трагедію.

Вплив батьків на становлення особистості дитини відбувається не тільки прямим, а й опосередкованим способом. Багато хто з психологів вважає що особистість формується шляхом навчання та ідентифікації (оточення) зі значущими людьми. У нормі дівчатка ідентифікують себе з мамою, а хлопчики – з татом. Наслідком ідентифікації є інтроєкція, тобто «вбирання» в себе цінностей, установок, рис характеру когось із батьків дитина засвоює його способи поведінки, тобто починає поводитися подібним чином. Спостерігаючи за поведінкою близьких дорослих, дитина вчиться бути чуйною, альтруїстичною, чи, навпаки – агресивною, злою. Ставлення батьків до сусідів, друзів, до роботи, грошей фіксується в сфері психіки дитини, чого вона не усвідомлює, але поступово це стає її ставленням. Система цінностей і норм поведінки формується через спостереження й моделювання поведінки батьків. Однак не треба вважати, що дитина – це «чишта дошка», на якій під впливом соціуму «пишуться» характеристики особистості.

Дитина народжується з генетично заданими властивостями, що складають основу її індивідуальності. Базові властивості особистості, які називають темпераментом, обумовлюють індивідуальний спосіб реагування (поведінки) дитини, особливості її емоційної сфери.

Подібно до дерева, особистість дитини залежить від середовища свого зростання. Звичайно, діти можуть «рости» і в несприятливих умовах, бо сила життя нездоланна, але при цьому є ймовірність, що зростання їх піде «не в тому напрямі» і особистість буде дисгармонійною.